

sagt mig selv, at Sagen i sin Udførelse og i sin Begyndelse i Særdeleshed er forbunden med overordenlig stor Vanskelighed, men derimod har jeg, i det Mindste hidtil, ikke modtaget det Indtryk, at disse Vanskeligheder og Farer kunde være af den Betydning, at vi burde gjøre Lovens Udkommen afhængig af, hvorvidt de omhandlede Bestemmelser gik ud af den. Jeg for min Deel er derfor foreløbig af den Mening, at jeg vil kunne stemme for Loven, som den her foreligger.

Schmann: Der er med Hensyn til Bevarelsen af det sidste Foredrag jo ingen Opfordring til at gaae ind paa nogen egentlig juridisk Betragtning, naagtet det ikke kan nægtes, at det er en reen juridisk Sphære, hvori dette Lovforslag bevæger sig, og hvor Discussionen altsaa let maatte komme ind. Jeg skal imidlertid gjøre opmærksom paa, at hvad der blev anført om, at enhver Begyndelse har sine store Vanskeligheder, og at man ikke af disse Vanskeligheder skal lade sig afholde fra dristigt at begynde, vil jeg netop anvende i den modfattede Retning af den, den ærede Taler brugte det i. Der er ved dette Lovudkast allerede tilveiebragt en meget stor, betydningsfuld Begyndelse for Noget, som ogsaa jeg anseer for ønskeligt, og der er deri stillet meget store Forbringinger ikke blot, som der vistnok med fuld Føie er blevet fremhævet, med Hensyn til den Dommer, som skal føre det nye Mundtligheds- og Offentlighedsprincip ind i Livet, og som kun kan fyldestgjøre sin Opgave ved at være i Besiddelse af stor Ohygighed og Autoritet, men ogsaa med Hensyn til alle de Mænd, der ville blive kaldede til at deeltage i en Virksomhed, der har ligget saa fjernt fra hele deres hidtilværende Liv og Færd, og jeg vil tilføie, en stor Forbringelse fremfor Alt til hele Sagsførerstanden. Det er jo aldeles klart, at der med Hensyn til Lovhyndighed, Landsnærhedsfølelse, Fremstillingsvegne vil stilles til dem, der rettelig og værdigt skulle hævde deres Plads i den Procedure, der her foreskrives, ganske andre Forbringinger, end man hidtil har været vant til at gjøre, og det er mig idetmindste aldeles klart, at mangen en Sagsfører, der gennem lange Aarvækker med fuld Føie har hævdet en betydelig Ansæelse og

Tillid, vil føle sig i en meget høi Grad desorienteret i denne nye Procedure, og at der først skal opbrages en ny Sagsførerstand til at fyldestgjøre de Forbringinger, som her stilles. Derfor forekommer der mig netop at være en Opfordring til alle dem, der ville Sagen vel, til ikke at forøge disse Vanskeligheder, hvor det ikke er nødvendigt, ikke at kaste en Brand ind, der enten vil blive virkningsløs eller vil tilbrænde et heelt Affnit af hvad der er det Værdifuldeste Udbytte af Aarhundreders Virksomhed, baade gennem Domstolene og Theorien, med Hensyn til vor hele Være om Beviset, der, hvad der end i saa Henseende kan anføres, er noget af vor bedste aandelige Nationaleiendom. Det er netop fordi jeg ønsker, at den Prøve, der her gjøres i denne Retning, maa hæderligt blive bestaaet og fjerne de store Betænkkeligheder, som de nuværende ældre Jurister maae føle ved Nyheden, at jeg ønsker, at det ikke maa vanskeliggjøres i en saadan Grad, at man kun vilde kunne stille Sagen et daarligt Horoskop, dersom ogsaa denne Byrde skulde lægges paa dette Forsøg; thi det vilde blive Resultatet, dersom der gennem den vundne Frihed fremkom Domme, der vilde undergrave den nye Institutions Agtelse og Tillid hos Befolkningen. Jeg skal, som sagt, ikke gaae ind paa nogen juridisk Deduction; ialtfald skal jeg vente, indtil jeg hører et juridisk Forsvar for, hvad der her er Disput om, men jeg vil bede de ærede Medlemmer om ikke at lade sig ved den frie Beviistheori forføre af Ordet „fri“. Ordet „Frihed“ er saa deiligt et Ord, og der er maaskee ikke hos mange i Landet en større Beviisthed om dets Tryllekraft end hos mig; men jeg vil dog bede de ærede Medlemmer om ikke at lade sig bestikke af det blotte Navn; thi medens Udtrykket „fri Overbeviisning“ lader tillokkende og tiltalende, vil jeg bede dem om, at oversætte det ved „ubunden Vilkaarlighed“ og da udøver det ligesaa affrækkende og afsænde en Virkning, som den frie Overbeviisning ved den blotte Ordlyd kunde synes tiltalende, men det bliver, naar vi holde os til Begreberne, let det Samme; thi det kunde let være, at det, der ved den frie Overbeviisning sættes paa Thronen, var det subjective Lune og den personlige Vilkaarlighed. Det maa erindres, at